

ROZHOVOR

Hudba disponuje osobitnou vnútornou silou a robí ľudí lepšími

Milan Pazúrik – hudobný pedagóg a dirigent

Prof. PaedDr. Milan Pazúrik, CSc., sa narodil v Banskej Bystrici (1950). Na šesť rokov (1962 – 1968) sa stala jeho domovom Kremnica, kde na Strednej všeobecnovzdelávacej škole zmaturoval. V roku 1970 sa vrátil do rodiska. Tu študoval na Pedagogickej fakulte odbor učiteľstvo všeobecnovzdelávacích predmetov hudobnej výchovy. Po promócií (1974) nastúpil na Katedru hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty (v súčasnosti Katedra hudobnej kultúry), kde pôsobí dodnes. Bol tajomníkom katedry, zástupcom vedúceho katedry a neskôr i vedúcim katedry. V roku 1989 obhájil na Karlovej univerzite v Prahe kandidátsku dizertačnú prácu v oblasti zborového spevu. Na docenta v oblasti zborového spevu na vysokých školách sa habilitoval na Pedagogickej fakulte UMB (1997). O desať rokov, v roku 2007, prevzal titul a dekrét univerzitného profesora z rúk prezidenta Českej republiky Václava Klause.

V rámci hudobnej pedagogiky a výučby sa síce špecializuje na teóriu hudobnej výchovy, na hru na hudobnom nástroji, na intonačnú hlasovú výchovu a sluchovú analýzu, ale celoživotným stredobodom jeho práce a absolútnou srdcovou záležitosťou je už spomínaný zborový spev. Práve on významne prispel k jeho rozvoju na Slovensku. Dnes je jeho popredným reprezentantom, v rámci ktorého sa zameriava na umeleckú, organizačnú a publikačnú činnosť. Ako dirigent vedie viac ako tridsať rokov tri spevácke zbory. Je zakladateľom festivalov Akademická Banská Bystrica, Horehronské slávnosti zborového spevu a Festival zborových spevov Matice slovenskej. Jeho meno sa neodmysliteľne spája tiež s bansko-bystrickým Festivalom zborového spevu Viliama Figuša-Bystrého. S Maticou slovenskou, Národným osvetovým centrom a Univerzitou Mateja Bela pravidelne organizuje letné dirigentské kurzy. Je odborným poradcom pre FIMU (Medzinárodný festival univerzitnej hudby) pre strednú Európu a krajiny V4 vo francúzskom Belforte. Žije s manželkou v Banskej Bystrici.

Vždy som si myslela, že umelci získali záujem o umenie ako dar od rodičov, resp., že sa narodili a vyrastali v umeleckom prostredí, v ktorom sa, takpovediac, nainfikovali a prirodzene pokračovali v rodičmi predurčenej umeleckej ceste. Mnoho výrazných umeleckých osobností však nedostalo z detstva a od rodičov žiadne umelecké posolstvá z jednoduchého dôvodu – rodičia sami neboli umelci. A tak hľadáme iné ako rodinné a dedičné stimuly, prepojenia, miesta a iskry, ktoré zapálili a rozhoreli umelecké duše a talenty. Tak je to i vo vašom prípade, pán profesor. Vyrastali ste v rodine dôstojníka, vojaka z povolania, ktorého predstavy o budúcnosti syna zrejme smerovali viac k pragmatickým a technickým povolaniam, ako k umeniu.

- **Ktorý moment alebo miesto považujete za štartovací most vo vašom definitívnom a životnom rozhodnutí sa pre umenie? Alebo inak – kde ste sa prvýkrát kontaktovali s hudobným umením?**

Odchod z Banskej Bystrice v roku 1962 do Kremnice prebudil môj silný lokálpatriotizmus a vzťah k rodnému mestu. Výrazne sa to prejavilo v čase príchodu do Kremnice, keď som mal dvanásť rokov. Prvé kontakty s hudbou som zažil práve v novom meste a prostredí, kde som navštevoval ľudovú školu umenia (dnes základná umelecká škola). V Kremnici som sa zoznámil a spoznal s mnohými osobnosťami z hudobného sveta, s B. Jelinkom, M. Rakovskou, L. Havlínom, P. Mácelom. Mojimi kremnickými konškolákmi boli P. Michalica, B. Banáry, J. Žufka, J. Petrík. Všetci ma zasväcovali a vťahovali do sveta hudby a umenia. Chcel som vyskúšať všetko – hru na klavíri, hru na trúbke, klavírne kopetície, hru na organe, akordeóne, ba i spev. Bol som mladý, nuž prirodzene ma lákala populárna a tanečná hudba. A tak som sa ocitol ako súťažiaci v speváckej súťaži *Talenty Kremnice*. Na chvíľu ma oslovila i dychová hudba. Áno, bola to Kremnica, ktorá sa mi stala štartovacím mostom do sveta hudby. Toto úvodné obdobie hľadania sa a skúšania trvalo šesť rokov a ukončila ho až maturita na Strednej všeobecno-vzdelávacej škole v Kremnici. Po maturite mi hudobno-pedagogické skúsenosti a učiteľskú prax priniesol aj dvojročný pobyt a pôsobenie v Ľudovej škole umenia v Žarnovici.

- **Po tak invenčnom a aktívnom kremnickom intermezze, ako spomínate, a neskôr po maturite a pokusoch študovať dejiny hudby v Prahe a v Bratislave ste sa ako rodený Banskobystričan vrátili znovu „domov“. Písal sa tvrdý normalizačný rok 1970, ale vy, vtedy dvadsaťročný, ste ho prežívali veselšie už ako študent 1. ročníka Pedagogickej fakulty v odbore učiteľstvo všeobecno-vzdelávacích predmetov hudobnej výchovy pre 1. – 9. ročník. Štúdium a vaše excelentné výsledky vám ponúkli a otvorili kariérnu cestu pedagóga na katedre hudobnej výchovy svojej alma mater. Tá zastrejuje vašu životnú púť až dodnes.**

Štúdium na Pedagogickej fakulte mi dalo rozmer, kde som sa našiel a kde som mohol rozvíjať svoje teoretické, inštrumentálne, ale i hudobno-spevácke schopnosti. Prispeli k tomu aj odborné hodiny v hre na klavíri pod pedagogickým vedením I. Árvayovej, manželky zakladateľa žilinského konzervatória. Už ako „zdatný klavirista“ som sa na vysokej škole zúčastňoval na súťažiach umeleckej tvorivosti v sólovej i štvorručnej hre na klavíri. Po štúdiách som prijal ponuku pôsobiť na Katedre hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty a začal sa pripravovať na odborný rast od lektora po aspirantúru. Rigoróznou skúškou som absolvoval v roku 1980 na Pedagogickej fakulte. Vedeckú aspirantúru som

ukončil na Karlovej univerzite v Prahe v roku 1989. Všetko to zastrešovala stále jedna a tá istá katedra, jedno a to isté pracovisko a pôsobisko, ktoré ma podporovalo v odbornom raste a fandilo mi.

▪ **Na konci tretieho životného desaťročia ste boli vyštudovaný a erudovaný hudobný pedagóg, člen najsilnejšej hudobnej katedry v bývalom Československu, absolvent študijných pobytov v zahraničí, otec rodiny... Tu kdesi sa ale udial osudový moment. Spomeniete si na konkrétny a z bilančného pohľadu aj historicky prvý impulz, ktorý bol rozhodujúci a ktorý determinoval vašu profiláciu na zborový spev?**

Áno, tým impulzom bola skúsenosť, a vlastne i neskúsenosť, ešte ne-kvalifikovaného učiteľa s deťmi v už spomínanej žarnovickej hudobnej škole, kde som učil v rokoch 1968 až 1970. Tu som sa prvýkrát stretol s prácou so zborom. Žarnovická skúsenosť bola absolútnym začiatkom mojej pedagogickej a hudobno-umeleckej práce. Práve ona ma odštartovala do ďalšej kariéry v rámci hudobného vzdelávania a zborového spevu. Potom, na vysokej škole, prišiel odborný predmet zborový spev a riadenie zboru, ktorý ma, najmä, po skúsenosti v Žarnovici mimoriadne zaujal. Bolo treba ho už len ďalej rozvíjať. Aj po nástupe na katedru hudobnej výchovy som sa hneď zaujímal o prácu v zbere (zborový chorod, resp. vedúci hlasovej skupiny a pod.). Pridanú hodnotu som získal v neskoršej bohatej zborovej praxi vo vysokoškolskom speváckom zbere.

▪ **To už hovoríte o speváckom miešanom zbere *Mladosť* pri Pedagogickej fakulte, ktorého vedenia ste sa, po nástupe na katedru a po odchode dirigenta docenta T. Sedlického st., veľmi rád ujali. Pod vašou dirigentskou paličkou je zbor od roku 1979, čo je už rovných štyridsať rokov! Má bohatu rozvinutú medzinárodnú spoluprácu. Svedčí o tom aj projekt *Vyšehradské zborové mosty* a iné projekty, ktorých ideovým otcom ste vy. Ak vo Francúzsku platí „Za všetkým hľadaj ženu“, tak v *Mladosť* „Za všetkým hľadaj dirigenta“?**

Tu musím pripomenúť, že mojím prvým vystúpením s vysokoškolským zborom *Mladosť* bolo účinkovanie v televíznej relácii *Môj domov*. Prvé kroky dirigenta som riešil aj dirigentskými kurzami v Osvetovom ústave v Bratislave, účasťou na rôznych festivaloch, seminároch. Moje manažérske ambície som naplňal v organizovaní zborových podujatí, festivalov, súťaží, zborových prehliadok.

Na základe toho som zakladateľom, umeleckým riaditeľom, predsedom a garantom medzinárodných festivalov *Akademická Banská Bystrica*, *Horehronské slávnosti zborového spevu v Brezne*, *Festival speváckych zborov Matice slovenskej*, *Festival Viliama Figuša-Bystrého*, medzinárodné sympóziu *Cantus Choralis Slovaca*. Stal som sa odborným poradcom pre francúzsky festival v Belforte (FIMU), odborným garantom *Festivalu zborového spevu v Leviciach* atď. V roku 1977 som vstúpil do *Speváckeho zboru slovenských učiteľov* ako spevák, ale takmer už dvadsať rokov som i jeho predsedom a štatutárnym zástupcom.

▪ **Mladosť sa pod vašim vedením vypracovala na úspešný zbor, ktorého bohaté aktivity sa neuzúžili iba na akademickú scénu v rámci Slovenska a strednej Európy. Naopak, precestovali ste s ním, či on s vami, kus sveta, zámorie nevynímajúc. Ktoré krajiny ste spolu v rámci súťaží a iných prezentácií zborového spevu navštívili a, takpovediac, si ich vyspievali?**

So zborom som spočiatku absolvoval festivaly v blízkom okolí. Išlo o IFAS Pardubice, Festa musicale Olomouc, festivaly v Ústí nad Labem, Hradci Králové, maďarskom Egri, nemeckom Erfurte, poľskom Bydgoszcz. Po úspešných účinkovaniach na festivaloch sme sa pustili aj do súťaží. Absolvovali sme belgický Neerpelt, holandský Veldhoven, švédsky Oskarshamn, francúzsky Tours, chorvátsky Zadar. Aj v novom miléniu sa nám darilo na festivaloch, z ktorých úspešné boli vystúpenia v Tandile a ďalších mestách v Argentíne a Brazílii, v španielskom Lloret de Mar a Barcelone, v ruskom Sankt Peterburgu, v poľskom Rzeszowe, ale aj v minuloročnej súťaži na festivale Musica Orbis v Prahe. Úspešné boli aj tzv. Srbská misia vo Vojvodine a projekty V4 Višegrádske zborové mosty. Z niektorých podujatí vznikli publikácie, ktoré sme z ciest vydali. Knihami *Bolí sme v Južnej Amerike* (2009) a *Mladosť štyridsaťročná* (2009) disponuje aj fond Univerzitetnej knižnice UMB.

▪ **Popri Mladosti ste súbežne viac ako polovicu života venovali aj rozvoju *Speváckeho zboru mesta Brezno*, ktorý pod vašim vedením muzikálne vyspel. Umelecké teleso za tridsať rokov dosiahlo vynikajúce výsledky a umiestnenia na festivaloch a prehliadkach doma a v zahraničí. Všade tam dôstojne reprezentuje región i vlasť. I vďaka nemu ste vy, rodený Banskobystričan a hrdý lokálpatriot, v roku 2008 získali *Cenu primátora mesta Brezna*, *Cenu mesta Brezna* (2010) a titul *Čestný občan mesta Brezna* (2012). Takže ste aj Brežňan.**

Históriu môjho príchodu do breznianskeho zboru možno datovať do roku 1984. Prišiel som na požiadanie mesta k mestskému zboru, ktorého

členmi boli a sú priaznivci a milovníci spevu. Jeho charakteristika je bohatá a rôznorodá. Vznikol v roku 1977 v Brezne a na jar v roku 1983 už absolvoval prvý zahraničný zájazd do Békešskej Čaby v Maďarsku. Keď som v roku 1984 prevzal umelecké vedenie zboru, vokálne teleso zintenzívnilo svoje koncertné aktivity doma i v zahraničí. Zúčastnili sme sa na koncertoch a festivaloch v Taliansku, Francúzsku, Rumunsku, Poľsku, Maďarsku, Rakúsku, v bývalej Juhoslávii, vo Vojvodine v Srbsku, Nemecku, Grécku a Česku. Bol som iniciátorom, zakladateľom a spoluorganizátorom festivalu *Horehronské slávnosti zborového spevu* so zahraničnou účasťou. Zbor participuje na projektoch *Ekumenické Vianoce* a *Benefičné koncerty* v Brezne. Pravidelne realizuje výchovné koncerty pre žiakov a školy v regióne na Horehroní.

▪ **Vaším tretím zborovým dieťaťom je komorný zbor Collegium Cantus pri Dome Matice slovenskej v Banskej Bystrici.**

Vokálne teleso Collegium Cantus vzniklo spočiatku ako komorný spevácky zbor s orientáciou na starú, klasickú zborovú tvorbu. Za tridsať rokov účinkovania má takisto bohatú prezentačnú a koncertnú činnosť. Po revolúcii (1989) „zastrešil“ zbor Dom Matice slovenskej. Z jeho aktivít uvediem len tie najvýznamnejšie, realizované v zahraničí: Nemecko, Maďarsko, Taliansko, Poľsko, Švajčiarsko, Švédsko, Francúzsko, Slovensko, Česko, Vojvodina v Srbsku.

▪ **Desaťročia práce so zborni sa bezprostredne po koncertoch oceňovali potleskami a u vás doma dnes spomienkami v podobe desiatok ocenení, cien, medailí, plakiet. I keď je to voči nim nespravodlivé, nie je možné vymenovať ich všetky. Tak aspoň zopár:**

- *Veľká medaila UMB* za dvadsaťročné umelecké vedenie speváckeho zboru Mladosť a propagáciu UMB (1999)
- *Bronzová medaila rektora UMB* pri príležitosti životného jubilea za výraznú a dlhoročnú organizačnú a umeleckú činnosť Festivalu Akademická Banská Bystrica a medzinárodného sympózia Cantus Choralis Slovaca a za dôstojnú reprezentáciu UMB doma a v zahraničí (2000)
- *Pocta generálneho riaditeľa Národného osvetového centra* za rozvoj a propagáciu zborového spevu na Slovensku (2000)
- *Cena Matice slovenskej* za vzácny prínos k rozvoju národnej hudobnej kultúry (2005)
- *Cena dekana Pedagogickej fakulty UMB* (2016)

Posledná je Cena za prínos v oblasti medzinárodnej hudobnej spolupráce a umeleckých kontaktov v odbore speváckych zborov. Toto

ocenenie Únie českých pěveckých sborů PRAHA ste si osobne prevzali v novembri 2019 v Senáte Parlamentu České republiky v hlavnej sále Valdštejnského paláce v Prahe. Gratulujem! Verím, že nie je posledná a že budú pribúdať ďalšie.

▪ Pán profesor, ste veľmi cieľavedomý a činorodý. Popri vedení zborových telies a cestovaní na skúšky do Brezna (dvakrát týždenne už tridsať rokov!) riadne a bez obmedzení vyučujete, skúšate, školíte diplomantov, pripravujete habilitanta, vediete dirigentské kurzy. Váš život nevyplňa len hudobné umenie, ale umenie všeobecne. Rád píšete, fotografujete, cestujete. Stále ste v pohybe a stále sa vlastne učíte.

Vždy som rád písal. Už v mladosti som mal snahu prispievať do denníkov a odborných časopisov. Dodnes som publikačne činný (i medzinárodne). Absolvoval som tiež kurz amatérskej fotografie a organizoval výstavu čiernobielych fotografií. Už som spomínal, že ako spevák som sa zúčastnil na speváckej súťaži *Talenty Kremnice*. Stal som sa delegátom v cestovnej kancelárii Montravel pre destináciu Grécko, medzitým som aj „záhradkarčil“, venoval sa zbierkam poštových známok a mincí. Nemal by som opomenúť ani založenie časopisu pre hudobnú, výtvarnú, estetickú a etickú výchovu *Múzy v škole* (1995), kde som tiež participoval v redakčnej rade ako štatutárny zástupca občianskeho združenia. A čo ešte spomenúť? Bol som v troch vedeckých radách v Prešove, Žiline, Banskej Bystrici, v Rade vysokých škôl. Niekoľkokrát som bol členom medzinárodných zborových porôt, najmä v zahraničí – v španielskej Barcelone, v Česku v Olomouci, Pardubicích a Opave, v Poľsku v Bydgoszczi a Rzeszowe a napokon aj doma v Prešove a Bratislave. Realizoval som medzinárodné zborové workshopy. Absolvoval som mnohé zahraničné študijné pobyty.

▪ Sme na prahu nového decénia 21. storočia. V tomto okrúhлом roku oslavujete aj vy okrúhle životné jubileum. Kde a kedy sa môžeme tešiť na narodeninový koncert pod dirigentskou paličkou Milana Pazúrika?

Novoročný koncert sme odspievali 13. januára v kostole sv. Michala Archanjela na Fončorde v Banskej Bystrici. Najbližší významný koncert speváckeho zboru Mladosť bude jubilejný. Zbor oslávi päťdesiat rokov existencie a koncert sa uskutoční 24. apríla 2020 v aule Ekonomickej fakulty UMB v Banskej Bystrici.

Pán profesor, teším sa na budúce koncerty a stretnutia, a dúfam, že vaša umelecká žatva sa tým zďaleka nekončí. V očakávaní vášho životného jubilea vám prajem, aby ste všetku svoju energiu, optimizmus a pozitíva zhmotňovali ešte veľa rokov do hudby pre ľudí, ktorí ju milujú srdcom tak ako vy.

Ďakujem za rozhovor i za váš vzácny čas.

Rozhovor pripravila a viedla Greta Kazimírová.
Rozhovor bol autorizovaný.

Foto: súkromný archív autorky a Milana Pazúrika